

Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola elektrotechnická
Božetěchova 3, Olomouc, PSČ 772 00

školní rok: 2014/15

Krizový scénář pro počáteční stádia

dle Metodického pokynu MŠMT ČR k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a
školských zařízení č.j. 24 246/2008-6

Zpracovali: PaedDr. Vratislava Matlerová, školní metodik prevence
Mgr. Petr Pavelka, výchovný poradce

Konzultant: Mgr. Renata Ježková, SVP Brno

Odpovědná osoba: PaedDr. Jiří Michal, ředitel školy

*Krizový scénář pro počáteční stádia je otevřený a v průběhu školního roku bude i nadále
ověřován, upravován a doplňován.*

ŠIKANA

manuál

**!!Pro potřebu školního metodika nebo
výchovního poradce.**

**Prosím, nekopírujte pro potřebu jiné
školy.**

Děkuji.

ŠIKANA

definice, výskyt v ČR

Šikana je systematické zneužívání MOCI!

Podle průzkumů se u nás se šikanou setkává asi 40% školáků. Číslo je alarmující, stejně jako fakt, že se šikana objevuje u stále mladších dětí, přičemž výjimkou už nejsou ani klimata mateřských škol.

Rozdíl mezi šikanou a škádlením

Jestliže svého kamaráda škádlím, očekávám, že to bude legrace nejen pro mě, ale i pro něj. Ale když vidím, že to jako legraci nebere, že ho to zranilo, pak je mi to líto a omluvím se mu.

U šikany je to obráceně. Tam jde agresorovi o to, aby druhému ublížil, aby ho zranil. A má z toho radost.

Nejenom, že se mu neomluví, ale opakuje to. A většinou násilí přitvrzuje.

Pojmy

- **Mobbing** - označuje úmyslné intrikování, šikanování ze strany spolupracovníků, které není jednorázové.
- **Bossing** – označuje úmyslné intrikování. Šikanování, kde intrikářem je vedoucí pracovník.
- **Bollying** - používá se v Americe, je to souhrnný název pro oba předchozí termíny a můžeme jej přeložit jako hulvátství, neboť "bully" znamená hrubý, hňup, hulvát.

KYBERŠIKANA

„Cyberbullying“

Novým fenoménem je [kyberšikana](#). Ta využívá možností, které jí poskytují moderní technologie, jako jsou [mobilní telefony](#), [fotoaparáty](#), [kamery](#) a [internet](#). Příkladem může být nahrávání ponižující situace na mobilní telefon a její rozesílání ve formě [MMS](#) či přes internet. Jde pak o „dovršení“ klasické šikany.

Jiným odvětvím kyberšikany je terorizování jiných pomocí [e-mailových zpráv](#), [blogů](#) atd.

Kybernetická šikana, ponižování je prostě agresivní používání elektronických informačních kanálů a komunikačních přístrojů.

Pro další informace <http://www.cyberbullying.org/>.

Zdroj citace: <http://sikana.navajo.cz/>

POZOR!!

Kyberšikana je úmyslné, opakující se a nepřátelské chování, jehož cílem je ublížit oběti za použití informačních a telekomunikačních technologií.

Metodický pokyn ministra školství, mládeže a
tělovýchovy
k **prevenci a řešení šikanování** mezi žáky škol a
školských zařízení

- Šikanování je mimořádně nebezpečná norma násilí, která ohrožuje základní a vzdělávací cíle.
- Metodický pokyn není pro školy závazný, ale přináší doporučený postup.
- Nový pokyn č.j. 24 246/2008 – 6 proti šikaně platí od ledna 2009.

Program proti šikanování

- součást Minimálního preventivního programu,
- na tvorbě a realizaci se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy,
- koordinace jeho tvorby - metodik prevence,
- za realizaci a hodnocení programu je odpovědný ředitel školy.

Cíl programu:

- vytvoření ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

Krizové scénáře

- Krizový scénář pro počáteční (zárodečná) stádia šikanování
- Rámcový třídní program pro řešení počátečního (zárodečného) stádia šikanování
- Krizový scénář pro pokročilá stádia šikanování (spolupráce se specializovanými institucemi (čl.9) a Policií ČR)
- Scénář pro nestandardní šikanu (např. výbuch skupinového násilí vůči oběti)

POČÁTEČNÍ STÁDIUM

Krizový scénář

...Zpočátku může jít o nevinné vtípky, ale ta nevinnost najednou jaksi vyprchá...Naschvály se neustále vracejí k jedné osobě (několika). Nedochozí k výměně rolí.

Jak postupovat při objevení problému

- informace od rodičů, žáků, kolegů,
- dopisem na vedení školy,
- vlastním pozorováním, apod.

Nahlášení: TU + ŠMP + VP

*→ společně zvolí strategii postupu řešení
(spolupráce)*

!!CHRAŇTE ZDROJ A OBSAH INFORMACÍ!!

1. krok Odhad závažnosti onemocnění

- Velmi důležité je určit, jestli daný problém vyřešíme sami v rámci naší školy
(Je to moje?, Troufáme si na to? Máme na řešení dostatek času?)
→ počáteční stádia
nebo
- můžeme řešit pomocí konzultace s odborníkem zvenčí (PPP, SVP, apod.),
→ počáteční stádia
nebo
- už tato problematika patří odborníkům
→ pokročilé stádium, neobvyklá forma šikanování - lynč

1. krok Odhad závažnosti onemocnění

Odhad závažnosti - 4 kritéria:

- **způsob chování a vypovídání obětí a svědků**,... „je to moje, pokud jsou otevření, ochotní pomoci a nesouhlasí se špatným chováním agresorů“ (viz. tabulka),
- **závažnost a četnost agresivních projevů** (vnější pohled na šikanu – nemocné čili patologické chování),
- **čas** . . . jak dlouho šikanování trvá,
- **počet agresorů a obětí.**

Oznámení vedení školy, nástin řešení a vymezení rolí (kdo a jak budete postupovat → jednotný postup).

!!CHRAŇTE ZDROJ INFORMACÍ!!

2. krok → Rozhovor s informátory a obětí

- provádí ŠMP + VP (popř. ŠSP)

Rozhovor s informátory (rodič, kamarád, kolega kdokoliv kdo na problém upozorní),

- nereagovat obranně,
- nezpochybňovat, nebagatelizovat,

!!Důležité je chránit zdroj a obsah informací!!

- dostanu-li signál od kohokoliv – začnu třídu pozorovat (přímé varovné signály – ověřování informací),
- jakoukoliv i „scifi“ výpověď, **VŽDY** ověřit,
- důležitá je empatie – nedávat rady, jen vnímat,
- po odchodu informátora si vše zaznamenat.

Rozhovor s obětí

Empatie

Zde je velmi důležitá role **třídního učitele** popř. výchovného poradce, školního metodika, oblíbeného učitele, apod. Může to být i spolužák, rodič – „oběť“ musí mít k této osobě **důvěru!!**

Důležité je, aby oběť:

- **Nás vnímala jako oporu a cítila od nás možnou POMOC!**
- **Aby, o tom vůbec s někým promluvila, aby problém ventilovala ze sebe VEN!**

TRPĚLIVOST v naslouchání.

! Rozhovor musí být proveden tak, aby o něm ostatní nevěděli (možná pomsta agresorů)!

Pravidla:

- Nereagovat obranně,
- nezpochybňovat, nedávat rady, jen vnímat,
- jakoukoliv i „scifi“ výpověď ověřit,
- empatie,
- otevřenost,
- *neslibovat něco, co nemůžu splnit,*
- důležité je vše si zapsat pro další potřebu.

Rozhovor s obětí

POZOR! Oběť nemusí nic říct , může mlčet nebo plakat -
PROČ?:

- bojí se , že by mu nikdo neuvěřil,
- bojí se chodit do školy, co ho tam zase čeká,
- má strach (pošlapaná důstojnost natolik), že už o tom nechce mluvit,
- bojí se to říct učitelům, aby nepřišla pomsta (možná odvěta agresorů),
- bojí se to říci doma, aby se nezačaly dít ještě horší věci, když se do toho vloží rodiče.

Důležité je, aby žák v roli „oběti“... shrnutí

- **Nás (dospělého člověka) vnímala jako oporu a cítila od nás možnou POMOC!**
- **Aby, o tom vůbec s někým promluvila, aby problémem ventilovala ze sebe VEN!**

!TRPĚLIVOST v naslouchání!

S obětí je nutné hovořit jiný den než s agresory. Nutno přizpůsobit podmínky např.: dostatek času, informací, „bezpečnou“ místnost tzv. „naladit se..“.

3. krok → Nalezení vhodných svědků

- **spolupráce s informátory a oběťmi – oni nám vytipují žáky „svědky“ (!)**, doporučuji být velmi pozorný v rozhovorech, může vzniknout i záměna jednotlivých rolí hned na počátku při zjišťování situace,
- **! nevybíráme si podle svých sympatií a podle jejich chování** (žáci mohou mít tzv. dvě tváře),
- důležití jsou žáci, kteří sympatizují s obětí (sympatie x nesympatie k oběti),
- *rozhovor se svědky (doporučuji jednotlivě) nejlépe mezi čtyřma očima* (např. po vyučování, požádat o odnesení pomůcek do kabinetu), aby ostatní nevěděli (souvisí s ochranou oběti).

4. krok → Individuální, příp. konfrontační rozhovory se svědky

- **rozhovory individuálně !**
- **nesmí se** konfrontovat oběti s agresorem, ani jejich zákonní zástupci - předcházení konfliktu!
viz. trojrozměrný pohled → „šikana jako závislost“
- **konfrontace svědků** (ale i tak max. 2 spolu)
pouze při protichůdných informacích
!doporučuji velmi OPATRNĚ!

5. krok → Ochrana oběti

- zvýšená pozornost ve školním klimatu (třídním učitelem),
- zpřísnit dozory (ošetřit pohyb dětí na záchodech, cestě ze školy, do školy), časté nenápadné nahlížení do třídy o přestávkách),
- po dobu šetření je možné se souhlasem vedení školy nechat oběť doma,
- doporučit rodičům odborníka z PPP nebo SVP, či jiné instituce zabývající se touto problematikou (zjištění více informací).

6. krok → Rozhovor s agresory

- ***vnější obraz šikanování! (popis nemocného čili patologického chování)***
- nutnost poskládané mozaiky informací, (důkazy, musím mít jistotu o tom, co se ve třídě děje - vztahy)

- **případně konfrontace mezi nimi**

konfrontace A – A (při rozporuplnosti informací opět max. 2)

Dvě linie → rozdělení následujícího řešení

- Linie A / agresor
- Linie O / oběť → *Zapomíná se!!*

Linie A /agresor

7. krok → výchovná komise

Za účasti vedení školy + metodik prevence (MP)+ výchovný poradce (VP) + třídní učitel (TU)+ rodiče žáka (ZZ)+ odborník (PPP, SVP, OSPOD apod.).

Odkaz na Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, čl. 7 – výchovná opatření.

Nástin struktury výchovné komise linie A

- Úvod, přivítání – *vedení školy*
- Seznámení rodičů s problémem, který jsme zjistili – projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora) – *vedení školy, popř. řešitel problému (ŠMP, VP, TU)*
- Jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování – *vedení školy*
- Vyjádření zákonných zástupců
- Možná navrhovaná řešení ze strany zákonných zástupců, (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou).
- Seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola – *vedení školy*
- Domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování agresora) - *TU*
- Zpětná kontrola (zda se situace zklidnila) - *TU*
- ***Nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou - vedení školy***

Nástin struktury výchovné komise linie A/pokračování

- Zákonní zástupci jednotlivých žáků (agresorů) by měli být zváni na jednání ve škole **písemnou formou** a mezi jednotlivými jednáními se zákonnými zástupci by měla být **časová prodleva**.
- Z tohoto jednání by měl být **proveden zápis**, který obsahuje (datum, struktura, závěr (na čem jsme se dohodli) podpisy všech zúčastněných, souhlas rodiče, že byl s celou záležitostí seznámen a s **navrhovanými řešeními souhlasí**.

POZOR!

- U agresorů není jednoznačným možným řešením jen vyloučení žáka ze školy. Zkušenosti ukazují, že žák přejde na jinou školu a v šikaně pokračuje dál, pokud se s ním nepracuje (tzv. pokročilé šikany/patologie chování). Naším společným cílem je pomoci mu (změna chování). Najít a snažit se společně vyřešit mu příčinu útoků!!! (výměna rolí agresor/oběť). Možnosti spolupráce....

ZAPOMÍNÁ SE!!!

linie O/oběť

8. krok → rozhovor se zákonnými zástupci oběti

Doporučuji:

- sejít se jiný den než jsou výchovné komise,
- sdělit zákonným zástupcům, jak jsme v dané věci postupovali (kroky řešení, závěry, domluva na dalších opatřeních, možnosti další spolupráce),
- časový horizont pro sledování situace (po týdnu, 14 dnech informovat se vzájemně o situaci – rodinné a školní klima),
- **spolupráce** (ochrana oběti).

Konkrétní kontakt na instituce / konkrétní odborník zabývající se problematikou šikany:

- pedagogicko-psychologická poradna,
- středisko výchovné péče,
- praktický lékař.

9. krok → Práce s celou třídou

Uzavření celé záležitosti vedením školy před všemi žáky ve třídě (VP, ŠMP, TU).

- ozdravění třídy – dlouhodobý proces,
- nastavení nových funkčních pravidel např.: charta třídy (nutno dodržovat všichni, nejen žáci, ale i dospělí!),
- možnosti práce se třídou v rámci třídnických hodin (jiné aktivity zaměřené na vztahy mezi žáky ve třídě),
- třídu neustále sledovat,
- *TU + ŠMP* informovat všechny členy pedagogického sboru (obecné informace – shrnutí případu, seznámit je s nastavenými pravidly),
- **jednotnost a důslednost pedagogického sboru,**
- při nezastavení problematiky šikanování kontaktovat ŠMP, VP (přivolání pomoci – instituce zabývající se touto problematikou).

Prevence

Kamarádké vztahy a bezpečné klima.

*Zpracovala: Mgr. Renata Ježková,
spec.pedagog
e-mail: jezkova.renata@volny.cz*

